KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 8.12.2010
KOM(2010) 715 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

Strategia Unii Europejskiej dla regionu Dunaju

{SEK(2010) 1489 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 1490 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 1491 wersja ostateczna}

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie 3
2. Wyzwania i szanse 4
2.1. Wyzwania 4
2.2. Szanse 5
3. Odpowiedź: plan działania 6
3.1. Lepsze połączenie regionu Dunaju ze światem 8
3.2. Ochrona środowiska w regionie Dunaju 9
3.3. Budowanie dobrobytu w regionie Dunaju 11
3.4. Zwiększanie potencjału regionu Dunaju 12
4. Realizacja i zarządzanie 13
5. Powiązanie z innymi obszarami polityki UE 15
6. Wniosek 15

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

Strategia Unii Europejskiej dla regionu Dunaju

1. WPROWADZENIE

Region Dunaju ulega w ostatnich czasach radykalnym przemianom. W latach 2004 i 2007 miały miejsce kolejne rozszerzenia Unii Europejskiej, w wyniku których większa część tego najbardziej międzynarodowego dorzecza na świecie znajduje się obecnie na terenie UE. Pojawiły się nowe możliwości rozwiązania problemów stojących przed regionem i realizacji jego potencjału, szczególnie w zakresie wzmożenia wysiłków w celu przezwyciężenia kryzysu gospodarczego w zrównoważony sposób. Istnieje pole do poprawy w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, konkurencyjności, gospodarowania środowiskiem, wydajnego wykorzystania zasobów na rzecz wzrostu oraz bezpieczeństwa, a także modernizacji korytarzy transportowych. Dunaj może przyczynić się do otwarcia Unii na jej bliskich sąsiadów, region Morza Czarnego, południowy Kaukaz i środkową Azję. Strategia UE dla regionu Dunaju sprzyjać będzie osiągnięciu celów UE poprzez usprawnienie realizacji głównych inicjatyw politycznych Unii, szczególnie strategii Europa 2020.

Region Dunaju to obszar funkcjonalny, określony przez zasięg dorzecza. Organy współpracy, jak Komisja Dunaju i Międzynarodowa Komisja ds. Ochrony Dunaju, zajmują się konkretnymi zagadnieniami. W strategii przewiduje się rozszerzenie tego podejścia w celu zintegrowanej realizacji priorytetów. Zasięg geograficzny obejmuje głównie, choć nie wyłącznie, następujące państwa: spośród państw członkowskich UE – Niemcy (Badenia-Wirtembergia i Bawaria), Austria, Słowacja, Republika Czeska, Węgry, Słowenia, Rumunia i Bułgaria; spośród państw nienależących do UE – Chorwacja, Serbia, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Mołdowa i Ukraina (regiony w bezpośrednim sąsiedztwie Dunaju). Do strategii mogą przystąpić również inni partnerzy w regionie. Ponieważ Dunaj uchodzi do Morza Czarnego, strategia powinna być spójna z perspektywami dla Morza Czarnego. Jako że obszar ten obejmuje jedną piątą powierzchni UE i jest zamieszkiwany przez ponad 100 milionów ludzi, jego znaczenie dla Europy jest zasadnicze.

W regionie istnieje potrzeba łączenia ludzi oraz ich pomysłów i potrzeb. Połączenia transportowe wymagają modernizacji; konieczna jest poprawa dostępu do informatyki. Energia może być tańsza i bezpieczniejsza dzięki lepszym połączeniom i wykorzystaniu alternatywnych źródeł. W duchu zrównoważonego rozwoju możliwe jest pogodzenie rozwoju z ochroną środowiska, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa UE w tym zakresie. Konieczna jest współpraca w celu ograniczenia do minimum zagrożenia klęskami takimi jak powodzie, susze i katastrofy przemysłowe. Przy wykorzystaniu znaczących perspektyw w zakresie badań i innowacji region Dunaju może objąć czołową pozycję w UE pod względem handlu i przedsiębiorczości. Dysproporcje w zakresie edukacji i zatrudnienia można przezwyciężyć. Region może stać się obszarem bezpiecznym, w którym konflikty oraz problemy marginalizacji i przestępczości są rozwiązywane we właściwy sposób.

Do roku 2020 wszyscy mieszkańcy regionu powinni cieszyć się lepszymi perspektywami w zakresie wyższego wykształcenia, zatrudnienia i dobrobytu w miejscu swojego zamieszkania.

Dzięki strategii region Dunaju może stać się w pełnym tego słowa znaczeniu regionem XXI wieku – bezpiecznym, z ufnością patrzącym w przyszłość, jednym z najbardziej atrakcyjnych w Europie.

Dla osiągnięcia tych celów Rada Europejska zwróciła się do Komisji o opracowanie niniejszej strategii[1]. Wynika to z korzystnego przyjęcia wdrażanej obecnie strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. We wniosku dotyczącym strategii dla regionu Dunaju, na podstawie doświadczeń związanych ze strategią dla Morza Bałtyckiego, podkreślono zintegrowane podejście do zrównoważonego rozwoju. Należy określić możliwe synergie i konieczne kompromisy, np. w zakresie opracowania najbardziej zaawansowanych technologii przyjaznych środowisku, pracy na rzecz lepszego wzajemnego dostosowania polityki i finansowania w celu poprawy rezultatów, a także przezwyciężania rozdrobnienia. Komisja, działając w różnych dziedzinach polityki, może ułatwić realizację takiego podejścia, zarysowanego (1) w niniejszym komunikacie skierowanym do pozostałych instytucji UE oraz (2) w towarzyszącym mu planie działania.

Komisja jest przekonana, że dla odpowiedniego doboru działań i ustalenia priorytetów konieczne jest określenie konkretnych celów. Cele te powinny zostać doprecyzowane z udziałem zaangażowanych stron bezpośrednio po przyjęciu niniejszego komunikatu oraz sfinalizowane przed posiedzeniem Rady Europejskiej w czerwcu 2011 r. Będą one obowiązujące dla państw członkowskich; państwa niebędące członkami UE będą zachęcane do dążenia do ich osiągnięcia z uwzględnieniem ich sytuacji. Realizacja celów będzie ściśle monitorowana w kontekście sprawozdań sporządzanych przez Komisję.

2. WYZWANIA I SZANSE

Propozycje są wynikiem szeroko zakrojonych konsultacji z zainteresowanymi stronami. Rządy, w tym rządy państw spoza UE, uczestniczyły w nich za pośrednictwem „krajowych punktów kontaktowych". Skorzystano z fachowej wiedzy pracowników właściwych służb Komisji i Europejskiego Banku Inwestycyjnego, a także innych organów regionalnych (np. Rady Współpracy Regionalnej). Konsultacje z zainteresowanymi stronami prowadzono drogą internetową, a także podczas pięciu dużych konferencji. Główne przesłania wynikające z konsultacji są następujące: (1) jest to pożądana inicjatywa, która sprzyjać będzie integracji regionu w ramach UE; (2) państwa członkowskie i państwa trzecie (w tym państwa kandydujące i potencjalni kandydaci) są gotowe zaangażować się na najwyższym politycznym szczeblu; (3) Komisja ma do odegrania kluczową rolę w usprawnianiu procesu; (4) istniejące zasoby mogą być znacznie lepiej wykorzystane na rzecz realizacji celów strategii, (5) strategia musi przynieść widoczne, konkretne zmiany na lepsze dla regionu i jego mieszkańców.

2.1. Wyzwania

Dzieje regionu Dunaju szczególnie obfitowały w burzliwe wydarzenia – liczne konflikty, przemieszczenia dużych grup ludności, władzę niedemokratycznych reżimów. Upadek żelaznej kurtyny i rozszerzenie UE stanowią jednak szansę na lepszą przyszłość. Wymaga to zmierzenia się z dużymi wyzwaniami, do których należą w szczególności:

[1] Rada Europejska zwróciła się formalnie do Komisji Europejskiej o koordynowanie Strategii UE dla regionu Dunaju, stwierdzając w swoich wnioskach z dnia 19 czerwca 2009 r.: „Zwraca się do Komisji (…) o to, by przed końcem 2010 roku przedstawiła strategię UE dotyczącą regionu Dunaju."

– **Mobilność.** Dunaj jako rzeka stanowi główny korytarz TEN-T, jednak obecnie jest wykorzystywany znacznie poniżej swojego pełnego potencjału. Skala transportu towarów na Dunaju odpowiada obecnie zaledwie 10-20 % wielkości transportu na Renie. Ponieważ transport wodny śródlądowy niesie ze sobą znaczne korzyści w zakresie wydajności i ochrony środowiska, należy w zrównoważony sposób wykorzystywać jego potencjał. Szczególnie potrzebne jest rozwijanie multimodalności, poprawa połączeń z innymi dorzeczami oraz modernizacja i rozbudowa infrastruktury w węzłach transportowych, takich jak porty śródlądowe.

– **Energia.** Ceny energii w regionie w ujęciu relatywnym są wysokie. Rozdrobnienie rynków powoduje wysokie koszty i ograniczenie konkurencji. Uzależnienie od zbyt nielicznych dostawców zewnętrznych nie sprzyja bezpieczeństwu energetycznemu, co pokazują okresowe kryzysy w sezonach zimowych. Większe zróżnicowanie dostaw dzięki wzajemnym połączeniom i istnieniu autentycznych rynków regionalnych przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego. Kluczowe znaczenie ma poprawa wydajności, w tym oszczędność energii i większe wykorzystywanie źródeł odnawialnych.

– **Ochrona środowiska.** Region Dunaju ma wielkie znaczenie jako międzynarodowe dorzecze i korytarz ekologiczny. Wymaga to regionalnego podejścia do ochrony przyrody, planowania przestrzennego i gospodarki wodnej. Zanieczyszczenia nie znają granic międzypaństwowych. Dunaj jest bardzo zanieczyszczony w wyniku zrzucania nieoczyszczonych ścieków oraz spływu nawozów i gleby na dużą skalę. Uwzględnienia wymaga również wpływ, jaki na środowisko wywierają połączenia transportowe, rozwój turystyki i nowe zakłady energetyczne.

– **Zagrożenia.** Duże powodzie, susze i awarie przemysłowe powodujące uwolnienie zanieczyszczeń nie są rzadkością. Zapobieganie takim wydarzeniom, gotowość na nie i skuteczne reagowanie wymagają intensywnej współpracy i wymiany informacji.

– **Kwestie społeczno-ekonomiczne.** W regionie Dunaju występują pod tym względem duże dysproporcje. Znajdują się w nim zarówno jedne z najbardziej rozwiniętych, jak i jedne z najuboższych regionów UE. Szczególnie w dziedzinie kontaktów i współpracy obserwuje się braki, zarówno w wymiarze finansowym, jak i instytucjonalnym. Przedsiębiorstwa w niewystarczającym stopniu wykorzystują międzynarodowy wymiar marketingu, innowacji i badań. Odsetek osób z wyższym wykształceniem w regionie Dunaju jest niższy od średniej dla UE-27; również i w tej dziedzinie istnieją duże nierówności. Osoby najlepiej wykształcone często wyjeżdżają.

– **Bezpieczeństwo oraz poważna i zorganizowana przestępczość.** W tej dziedzinie utrzymują się istotne problemy. Szczególnie dotkliwe w niektórych krajach są kwestie handlu ludźmi i przemytu towarów. Korupcja podkopuje zaufanie opinii publicznej i hamuje rozwój.

Tego rodzaju problemy najlepiej rozwiązywać we współpracy – poprzez wspólne ustalanie priorytetów oraz uzgadnianie działań i ich realizację. Konieczne jest na przykład współdziałanie autorów nowych inwestycji z podmiotami zajmującymi się ochroną przyrody i dziedzictwa kulturowego, służące znajdowaniu innowacyjnych rozwiązań najtrudniejszych problemów z korzyścią dla całego regionu.

2.2. Szanse

Region Dunaju jest obszarem dużych możliwości. Znajduje się w nim wiele obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych. Ma on bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe.

Charakteryzuje się ogromnym potencjałem rozwoju, szczególnie w państwach, których w największym stopniu dotyczyły przemiany po 1989 roku. Dysponuje wysokiej jakości siłą roboczą i jest źródłem twórczych koncepcji. Gwoli przykładów – region Dunaju:

– jest miejscem otwarcia Europy na wschód. Rozwoju wymagają istniejące **połączenia transportowe i handlowe** (np. za pośrednictwem sieci transportowej TRACECA, łączącej Unię poprzez region Morza Czarnego z Kaukazem i środkową Azją);

– dysponuje **solidnym systemem edukacji**, z wieloma uczelniami. Jakość kształcenia jest jednak zróżnicowana. Edukacja i szkolenia muszą dobrze odpowiadać potrzebom rynku pracy przy jednoczesnym promowaniu mobilności studentów w ramach regionu;

– charakteryzuje się **ogromną różnorodnością kulturową i etniczną oraz bogactwem przyrody**. Znajdują się tu miasta globalne i zespoły zabytków, a także największa liczba stolic państwowych spośród wszystkich rzek świata. Wymaga to nowoczesnej oferty i infrastruktury turystycznej, przynoszącej korzyści przyjezdnym i miejscowym;

– może lepiej wykorzystywać **odnawialne źródła energii** – czy to w postaci energii wodnej, termalnej, biomasy czy wiatru. Istnieje również duże pole poprawy **efektywności energetycznej** poprzez lepsze zarządzanie zapotrzebowaniem energetycznym oraz modernizację budynków i logistyki. Działania takie przyczyniłyby się do postępu w kierunku gospodarki o niskiej emisji związków węgla;

– dysponuje **szczególnymi walorami środowiska naturalnego**: wyjątkową fauną i florą, cennymi zasobami wodnymi i wybitnymi walorami krajobrazowymi (np. delta Dunaju, Karpaty). Powinny one być chronione i przywracane zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Maksymalne wykorzystanie tych szans również wymaga wzmożonej współpracy, wspólnego planowania i inwestowania oraz rozwijania połączeń o kluczowym znaczeniu.

3. ODPOWIEDŹ: PLAN DZIAŁANIA

Zintegrowana odpowiedź na powyższe kwestie stanowi zatem istotę proponowanej strategii. Jej zasadniczymi elementami są: lepsze, bardziej inteligentne połączenia w dziedzinie mobilności, handlu i energetyki; działanie w zakresie ochrony środowiska oraz zarządzanie ryzykiem; współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa. Dodatkowe korzyści przyniesie współpraca w zakresie innowacji, turystyki, społeczeństwa informacyjnego, możliwości instytucjonalnych oraz społeczności marginalizowanych.

Strategia zawiera propozycję planu działania, na rzecz którego wymagane jest zdecydowane zaangażowanie ze strony poszczególnych państw i zainteresowanych stron. Komisja będzie dokonywać regularnych przeglądów postępów. W rezultacie działania i projekty będą aktualizowane lub, po ich zakończeniu, zastępowane nowymi, przez co plan będzie miał postać „kroczącą” Akcentowane jest podejście zintegrowane, skoncentrowane na miejscu. Dobre połączenia pomiędzy miastami a terenami wiejskimi, dostęp do infrastruktury i usług na uczciwych zasadach oraz porównywalne warunki życia będą przyczyniać się do spójności terytorialnej, która jest obecnie jasno wyrażonym celem UE.

W ramach konsultacji uzyskano wiele propozycji działań. Komisja we współpracy z państwami członkowskimi, regionami i innymi zaangażowanymi stronami wybrała spośród nich te, które:

– pociągają za sobą bezpośrednie, wyraźne korzyści dla ludności regionu;

– mają wpływ na makroregion lub znaczną jego część. Projekty powinny zatem wspierać zrównoważony rozwój i obejmować po kilka regionów lub państw;

– są spójne i sprzyjają sobie nawzajem, przynosząc rozwiązania z korzyścią dla wszystkich;

– są realistyczne (wykonalne pod względem technicznym i finansowym).

Opisane projekty to przykłady, które będą promowane. Są one przedstawione jako ilustracja, nie jako wykaz priorytetów. Zgłoszono również wiele innych propozycji. Plan działania stanowi orientacyjne ramy, które będą podlegać ewolucji w miarę postępu prac.

W ramach czterech „filarów", odnoszących się do zasadniczych kwestii, zidentyfikowano konkretne obszary priorytetowe wymagające działań. Są to:

(1) *Lepsze połączenie regionu Dunaju ze światem*

- Poprawa mobilności i multimodalności
  - (a) Żegluga śródlądowa
  - (b) Połączenia drogowe, kolejowe i lotnicze
- Promowanie zrównoważonej energetyki
- Propagowanie kultury, turystyki i kontaktów międzyludzkich

(2) Ochrona środowiska w regionie Dunaju

- Przywracanie i utrzymanie wysokiej jakości wód
- Zarządzanie zagrożeniami dla środowiska
- Ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazów oraz jakości powietrza i gleb

(3) Budowanie dobrobytu w regionie Dunaju

- Rozwijanie społeczeństwa wiedzy poprzez badania, edukację i technologie informacyjne
- Wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym rozwój klastrów
- Inwestowanie w ludzi i umiejętności

(4) Zwiększanie potencjału regionu Dunaju

- Rozwijanie potencjału instytucji i współpracy pomiędzy nimi
- Współpraca w celu poprawy bezpieczeństwa oraz zwalczania zorganizowanej i poważnej przestępczości

3.1. Lepsze połączenie regionu Dunaju ze światem

Dobre połączenia, czy to wewnętrzne, czy też z innymi regionami Europy i świata, stanowią dla regionu Dunaju sprawę kluczową. Żadna część regionu nie powinna pozostać na uboczu. W infrastrukturze transportowej i energetycznej jest wiele luk i braków wynikających z niedostatecznej przepustowości, niskiej jakości czy niewłaściwego utrzymania. Potrzebne są również lepsze kontakty międzyludzkie, szczególnie w dziedzinie kultury i turystyki.

Skuteczna poprawa sytuacji wymaga koordynacji w planowaniu, finansowaniu i realizacji. Niewydolność rynków wynikająca z efektów zewnętrznych przejawia się w uderzający sposób w braku inwestycji transgranicznych. Duże przedsięwzięcia wymagają zidentyfikowania i zrównoważonej, efektywnej realizacji przy podziale kosztów i korzyści. Im więcej użytkowników, tym bardziej efektywne stają się inwestycje, ponieważ efekt skali pozwala na znaczne oszczędności.

Główne kwestie

Transport

Dorzecze Dunaju ma znaczny potencjał w zakresie zrównoważonej żeglugi śródlądowej; kluczową rolę ma tu do odegrania sam Dunaj. Rozwój żeglugi wymaga poprawy w zakresie zarządzania, wyposażenia i dostępności wykwalifikowanych pracowników. W celu zapewnienia odpowiedniej żeglowności, wdrożenia programu NAIADES i zapewnienia zgodności z przepisami ochrony środowiska konieczna jest poprawa fizycznej przepustowości Dunaju i jego dopływów oraz likwidacja istniejących obecnie „wąskich gardeł"; powinno się to odbywać na podstawie „Wspólnego oświadczenia w sprawie żeglugi śródlądowej i zrównoważenia ekologicznego w dorzeczu Dunaju". Należy wspierać innowacyjne technologie zgodnie z potrzebami rynku. Niedobór młodych pracowników (przewoźników, kapitanów itp.) należy przezwyciężać poprzez lepsze szkolenie i poprawę perspektyw zawodowych.

Infrastruktura drogowa, kolejowa i lotnicza jest w wielu miejscach mało wydajna lub nieobecna, szczególnie jeśli chodzi o połączenia transgraniczne. Konieczna jest terminowa realizacja priorytetowych projektów TEN-T i kolejowych korytarzy towarowych zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 913/2010. Przyszły Traktat o Wspólnocie Transportowej przewiduje lepszą integrację regionu Bałkanów Zachodnich. Zasadnicze znaczenie ma multimodalność i interoperacyjność oraz wykorzystanie potencjału rzeki jako zasadniczego elementu w nowoczesnej logistyce. Potrzebne są również połączenia północ-południe. Dunajski Funkcjonalny Blok Przestrzeni Powietrznej (FAB) ma kluczowe znaczenie dla zarządzania lotami oraz zwiększenia potencjału regionalnych portów lotniczych.

Energia

Następujące co jakiś czas kryzysy świadczą o niewystarczającym bezpieczeństwie energetycznym w regionie. Jakość infrastruktury, bezpieczeństwo dostaw, organizacja rynku, niezrównoważone zapotrzebowanie, efektywność energetyczna i wykorzystywanie źródeł odnawialnych często pozostawiają wiele do życzenia. Niezbędne są modernizacja i rozbudowa sieci energetycznych, szczególnie w zakresie linii transgranicznych, poprzez realizację Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy gospodarczej oraz rozwój sieci TEN-E. Konieczna jest wymiana doświadczeń, szczególnie w zakresie małych sieci, inteligentnych miast i ekoinnowacji.

Kultura i turystyka

Region Dunaju ma szczególne walory w postaci wspólnej historii i tradycji, kultury i sztuki, w których znajduje odzwierciedlenie różnorodność zamieszkujących go społeczności, a także w postaci wybitnego dziedzictwa przyrody. Delta Dunaju jest obiektem światowego dziedzictwa oferującym możliwości uprawiania sportu i rekreacji. Wspólne zrównoważone podejście do rozwoju i rozpropagowania tych możliwości powinno doprowadzić do tego, aby region Dunaju stał się marką o europejskiej i światowej renomie.

Przykładowe cele są następujące:

– zwiększenie ilości towarów transportowanych na Dunaju o 20 % do roku 2020 w porównaniu z rokiem 2010;

– usunięcie istniejących ograniczeń w żeglowności, tak aby do roku 2015 możliwa była przez cały rok żegluga statków typu VIb[2];

– poprawa czasów przejazdu dla konkurencyjnych pasażerskich połączeń kolejowych pomiędzy głównymi miastami;

– realizacja czterech kolejowych korytarzy towarowych przecinających region Dunaju zgodnie z planem w ciągu 3 lub 5 lat;

– budowa wydajnych terminali multimodalnych w portach rzecznych na Dunaju w celu połączenia żeglugi śródlądowej z transportem kolejowym i drogowym do 2020 r.;

– osiągnięcie krajowych poziomów docelowych w oparciu o cele strategii Europa 2020 w zakresie klimatu i energii.

3.2. Ochrona środowiska w regionie Dunaju

Zasoby środowiska wykraczają poza granice państwowe i interesy krajowe. Jest to szczególnie widoczne w regionie Dunaju, obejmującym tereny górskie jak Karpaty, Bałkany i część Alp. Region ten jest również miejscem występowania bogatej, unikalnej flory i fauny wodnej i lądowej. Znajdują się tu m.in. jedne z nielicznych w Europie siedlisk pelikanów, wilków, niedźwiedzi i rysi, podlegające jednak rosnącej presji ze strony działalności ludzkiej. Kluczowe znaczenie w ochronie ma współpraca – w innym wypadku pozytywne efekty działań w jednych miejscach są niweczone przez zaniedbania w innych. Istniejące struktury współpracy wymagają wzmocnienia.

Główne kwestie

Woda

Region Dunaju jest najbardziej umiędzynarodowionym dorzeczem na świecie, obejmującym wiele kluczowych dopływów, jezior i zasobów wód podziemnych. Zasadnicze znaczenie ma

[2] Międzynarodowa klasyfikacja europejskich śródlądowych dróg wodnych (EKG ONZ/TRANS/120/Rew. 4, s. 28/29) w Europejskim porozumieniu na temat wielkich dróg żeglownych o międzynarodowym znaczeniu (AGN) zawiera klasyfikację parametrów statków motorowych i zestawów pchanych. W obecnym tekście kategoria VIb odnosi się wyłącznie do zestawów pchanych i statków śródlądowych o zanurzeniu do 2,5 m.

zapewnienie dobrej jakości wód zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy wodnej. Konieczna jest zrównoważona gospodarka wodna obejmująca wspólne ograniczanie zanieczyszczeń substancjami organicznymi, odżywczymi i niebezpiecznymi. W ramach planu gospodarki wodnej w dorzeczu, przyjętego przez wszystkie państwa regionu Dunaju w 2009 r., ustalono konkretne cele i środki będące podstawą dalszych działań.

Zagrożenia

Mieszkańcy regionu wymagają ochrony przed klęskami takimi jak powodzie i katastrofy przemysłowe, których znaczące negatywne skutki mają charakter ponadnarodowy (jak miało to miejsce ostatnio w 2010 r.), poprzez wspólne wdrażanie środków prewencyjnych i środków zarządzania w sytuacji katastrof, np. zgodnie z wymogami dyrektywy o powodziach, dyrektywy Seveso, dyrektywy w sprawie odpadów kopalnianych lub dyrektywy w sprawie odpowiedzialności za środowisko. Działania podejmowane w izolacji powodują tylko przesunięcie problemu w inne miejsce, co przysparza tym większych trudności regionom sąsiednim. Istotny jest także problem rosnącej częstości susz oraz kwestia przystosowania do zmian klimatycznych. Współpraca regionalna musi ułatwiać tworzenie infrastruktury przyjaznej środowisku, stosowanie długoterminowych rozwiązań opartych na ekosystemach oraz wyciąganie wniosków z wydarzeń z przeszłości.

Różnorodność biologiczna i gleby

Zmniejszanie się naturalnych siedlisk powoduje presję na faunę i florę oraz wpływa na ogólną jakość zdrowia środowiska. Fragmentacja ekosystemów, intensyfikacja użytkowania gruntów i niekontrolowane rozrastanie się tkanki miejskiej to zjawiska wywierające znaczący wpływ na środowisko. Konieczne jest osiągnięcie celu ilościowego dotyczącego różnorodności biologicznej, wyznaczonego na rok 2020[3], poprzez zatrzymanie utraty bioróżnorodności i ekosystemów, przywrócenie funkcji ekosystemów i ponowne łączenie siedlisk. Cele związane z obszarami ochrony przyrody, takimi jak Natura 2000, mogą być osiągnięte tylko przy poszanowaniu wymogów ekologicznych całego regionu. Jeśli chodzi o gleby – erozja gruntów ornych wraz ze skażeniem terenów i usuwaniem odpadów powoduje zanieczyszczenie wód; wszystko to jest przedmiotem konkretnych działań przewidzianych w strategii.

Przykładowe cele są następujące:

– osiągnięcie celów w dziedzinie ochrony środowiska, ustalonych w planie gospodarki wodnej w dorzeczu Dunaju;

– obniżenie poziomu substancji odżywczych w Dunaju, tak aby umożliwić przywrócenie ekosystemów Morza Czarnego do stanu podobnego jak w 1960 r.;

– opracowanie i przyjęcie planu gospodarki w delcie Dunaju do 2013 r.;

– wdrożenie planów zarządzania powodziowego dla całego Dunaju w terminie do 2015 r. zgodnie z dyrektywą o powodziach, w celu znacznego obniżenia zagrożenia powodziami do 2021 r., z uwzględnieniem potencjalnego wpływu zmian klimatycznych;

[3] Konkluzje Rady ds. Ochrony Środowiska (15 marca 2010 r.): „Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu w UE do 2020 r. oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu, a jednocześnie zwiększenie wkładu UE w zapobieganie utracie różnorodności biologicznej na świecie.”

– opracowanie skutecznych planów zarządzania dla wszystkich obszarów Natura 2000;

– zapewnienie żywotności populacji jesiotra rosyjskiego i innych rodzimych gatunków ryb do 2020 r. poprzez zwalczanie gatunków inwazyjnych;

– zmniejszenie o 25 % powierzchni obszarów dotkniętych erozją gleby o skali większej niż 10 ton na hektar do 2020 r.

3.3. Budowanie dobrobytu w regionie Dunaju

Pod względem ekonomicznym i społecznym region Dunaju jest w skali UE regionem skrajności. Obejmuje zarówno najbardziej konkurencyjne, jak i najuboższe obszary UE; wśród jego ludności są osoby od najwyżej wykwalifikowanych do najsłabiej wykształconych; standard życia waha się od najwyższego do najniższego. Dysproporcje są ogromne. Strategia dla regionu Dunaju stanowi wsparcie dla strategii Europa 2020, dając szanse na powiązanie rynków bogatych w kapitał z rynkami oferującymi dużą podaż pracy oraz rynków zaawansowanych technologicznie z rynkami niewystarczająco rozwiniętymi, szczególnie poprzez rozszerzanie społeczeństwa wiedzy, przy zdecydowanym podejściu do włączenia społecznego. Powinno to przynieść korzyści szczególnie społecznościom marginalizowanym, zwłaszcza Romom, których większość zamieszkuje właśnie ten region.

Główne kwestie

Edukacja i kwalifikacje

Konieczne są inwestycje w ludzi, aby umożliwić regionowi trwały postęp i wzrost oparty na wiedzy i integracji jako priorytetach. Wykorzystanie sukcesu niektórych części regionu pozwoli na otwarcie dostępu do dalszej edukacji oraz do modernizacji szkoleń i wsparcia społecznego.

Badania i innowacje

Odpowiednio dostosowane wsparcie infrastruktury badawczej będzie sprzyjać doskonałości i pogłębianiu kontaktów między dostarczycielami wiedzy, przedsiębiorstwami i decydentami. Region musi lepiej wykorzystywać fundusze krajowe i regionalne oraz w pełni korzystać z europejskiej przestrzeni badawczej. Istniejące już umowy dwustronne powinny prowadzić do wielostronnej koordynacji. Rozwijające się regiony znajdujące się w dolnym biegu rzeki mogą korzystać z obecności w jej górnym biegu regionów, które pod względem innowacyjności plasują się w światowej czołówce.

Przedsiębiorstwa

W regionie Dunaju można znaleźć regiony przodujące w biznesie w skali Europy; są jednak również obszary pozostające daleko z tyłu. One również powinny czerpać korzyści dzięki lepszym połączeniom pomiędzy innowacjami a instytucjami wspierającymi przedsiębiorstwa. Tworzenie klastrów i powiązań pomiędzy ośrodkami doskonałości, a przez to włączanie ich w istniejące sieci edukacyjne i badawcze, pozwoli na rozszerzenie konkurencyjności przedsiębiorstw w górnym biegu rzeki na cały region.

Rynek pracy

Zwiększenie stopy zatrudnienia ma zasadnicze znaczenie. Ludzie potrzebują możliwości w pobliżu miejsca zamieszkania, ale również mobilności. Najbardziej inteligentnym i

przedsiębiorczym osobom region musi oferować godną przyszłość dzięki intensywniejszej współpracy w zakresie polityki, środków i wymiany informacji.

Społeczności marginalizowane

W regionie Dunaju mieszka jedna trzecia ludności UE zagrożonej ubóstwem; duży jej odsetek stanowią grupy marginalizowane. Społeczności romskie, których 80 % mieszka w regionie, są szczególnie dotknięte wykluczeniem społecznym i ekonomicznym, segregacją przestrzenną i niezadowalającymi warunkami życia. Ich próby ucieczki od tych problemów mają konsekwencje dla całej Unii, jednak przyczynami należy się zająć przede wszystkim w samym regionie.

Przykładowe cele są następujące:

– inwestowanie 3 % PKB w badania i rozwój do roku 2020;

– zapewnienie wszystkim obywatelom UE w regionie szerokopasmowego dostępu do internetu do roku 2013;

– zwiększenie liczby patentów przyznawanych w regionie o 50 %;

– zwiększenie odsetka osób z wykształceniem wyższym lub równoważnym wśród obywateli UE w wieku 30-34 lat do 40 % do roku 2020.

3.4. Zwiększanie potencjału regionu Dunaju

Dramatyczne przemiany po 1989 r. nie ominęły społeczeństw regionu. Kwestia ta wymaga szczególnej uwagi, ponieważ region Dunaju obejmuje państwa członkowskie, które przystępowały do UE w różnych momentach, a także państwa ubiegające się o członkostwo i inne państwa trzecie. Większość tych krajów ma podobne problemy, ale różnią się dostępnością zasobów. Skuteczna odpowiedź na wspólne wyzwania w dziedzinie bezpieczeństwa oraz zwalczanie poważnej i zorganizowanej przestępczości wymagają koordynacji na wszystkich poziomach. Wymiana dobrych praktycznych wzorców administracyjnych jest ważna dla zapewnienia większego bezpieczeństwa regionu i dla zacieśnienia jego integracji z UE.

Główne kwestie

Potencjał instytucjonalny i współpraca

Konieczna jest poprawa w zakresie struktur i zdolności decyzyjnych w sektorze publicznym i prywatnym, m.in. poprzez właściwe planowanie i współpracę międzynarodową, poparte podejściem makroregionalnym. Zasadnicze znaczenie ma optymalne wykorzystanie zasobów.

Bezpieczeństwo

Coraz większy problem stanowią korupcja oraz poważna i zorganizowana przestępczość. Przemyt towarów, handel ludźmi i transgraniczny czarny rynek to kwestie wymagające wzmocnienia rządów prawa, zarówno w poszczególnych jurysdykcjach, jak i pomiędzy nimi. Konieczna jest lepsza wymiana informacji wywiadowczych i organizacja skutecznych wspólnych działań.

Przykładowe cele są następujące:

– ustalenie poziomów odniesienia dla e-administracji i ograniczenie nadmiernej biurokracji do 2012 r.;

– ograniczenie czasu uzyskania zezwoleń na rozpoczęcie działalności gospodarczej do maksymalnie 4 tygodni do 2015 r.;

– sprawna wymiana informacji pomiędzy odpowiednimi organami egzekwowania prawa do 2015 r. w celu poprawy bezpieczeństwa i zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości w 14 krajach;

– skuteczna współpraca pomiędzy odpowiednimi organami egzekwowania prawa do 2015 r.

4. REALIZACJA I ZARZĄDZANIE

W celu rozwiązania tych kwestii potrzebne są dobre podstawy współpracy.

- **Trwałe ramy współpracy**

Celem strategii jest jak najlepsze wykorzystanie już dostępnych zasobów poprzez wzajemne dostosowywanie działań, a w szczególności polityki i finansowania. Działania mają uzupełniać się nawzajem, a wszystkie zaangażowane strony muszą wziąć na siebie odpowiedzialność. W tym względzie istotnym wyrazem zaangażowania jest deklaracja szczytu bukareszteńskiego w sprawie Dunaju[4]. Komisja może pomóc poprzez ułatwianie działań i ich wspieranie, ale konieczne jest zaangażowanie i konkretne działania wszystkich organów na szczeblach krajowym, regionalnym i innych. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi i transgranicznymi w całym regionie będzie sprzyjać synergii i pozwoli uniknąć dublowania działań. Zwiększony wymiar terytorialny pozwoli na przyjęcie zintegrowanego podejścia i będzie sprzyjać lepszej koordynacji polityki w poszczególnych sektorach. Konieczne jest całkowite skupienie się na wynikach.

- **Koordynacja**

Konieczne jest wprowadzenie szeregu rozwiązań.

Koordynacja na szczeblu polityki będzie należeć do Komisji, którą będzie wspierać grupa wysokiego szczebla z przedstawicielami wszystkich państw członkowskich. Przedstawiciele państw spoza UE powinni być zapraszani do udziału w grupie w miarę potrzeb.

Komisja będzie zasięgać opinii grupy w kwestii zmian strategii i planu działania oraz w kwestii sprawozdań i monitorowania. Grupa będzie zajmować się ustalaniem kierunków polityki i priorytetów.

Koordynacja poszczególnych obszarów priorytetowych będzie zadaniem państw członkowskich (we współpracy z państwami lub regionami spoza UE, z wyjątkiem zagadnień, którymi UE zajmuje się na szczeblu państwowym, takich jak bezpieczeństwo oraz poważna i zorganizowana przestępczość) w porozumieniu z Komisją, a także odpowiednich agencji UE i organów regionalnych. „Koordynatorzy obszarów priorytetowych" – mogący wykazać się zaangażowaniem, wiedzą i akceptacją w skali całego regionu Dunaju – zapewniają realizację działań (np. poprzez uzgadnianie planu wraz z celami, wskaźnikami i harmonogramem,

[4] Bukareszt, 8 listopada 2010 r.

zapewnianie szerokich kontaktów pomiędzy promotorami projektów, programami i źródłami finansowania oraz oferowanie pomocy technicznej i porad). Prace będą miały charakter ponadnarodowy, międzysektorowy i międzyinstytucjonalny.

Komisja w swojej roli jako instytucji usprawniającej będzie wspomagana przez krajowe punkty kontaktowe, zapewniające koordynację w poszczególnych krajach i kontakty z właściwymi podmiotami, a przede wszystkim zajmujące się praktycznymi aspektami prac.

- **Realizacja**

Odpowiedzialność za realizację działań spoczywa na wszystkich – na poziomie krajowym, regionalnym, miejskim i lokalnym. Działania (określające cel do osiągnięcia) muszą zostać przełożone na konkretne projekty (o charakterze szczegółowym, wymagające lidera, harmonogramu i finansowania). Powinny one – przy zachowaniu autonomii podejmowania decyzji w ramach programu – być ułatwiane w ramach zgłaszania propozycji.

- **Finansowanie**

Realizacja strategii będzie polegać na mobilizowaniu już istniejącego finansowania i dostosowywaniu go do jej celów w miarę potrzeb, zgodnie z ogólnymi ramami. Znaczne środki są już dostępne w ramach licznych programów UE (np. 100 mld EUR z funduszy strukturalnych na lata 2007-2013, a także znaczące kwoty w ramach IPA i ENPI). Wchodzi w grę przegląd procedur wyboru projektów w celu wsparcia realizacji uzgodnionych celów. Istnieją również inne możliwości finansowania, np. ramy inwestycyjne dla Bałkanów Zachodnich oraz wsparcie międzynarodowych instytucji finansowych (np. EBI – 30 mld EUR w latach 2007-2009 na wsparcie żeglugi i zwalczania zanieczyszczenia) Należy zwrócić uwagę na możliwość łączenia dotacji i pożyczek. Dostępne są zasoby krajowe, regionalne i lokalne. Kwestia dostępu do finansowania i łączenia środków z różnych źródeł, szczególnie publicznych i prywatnych poniżej szczebla UE, ma zasadnicze znaczenie

- **Sprawozdawczość i ocena**

Sprawozdawczością i oceną zajmuje się Komisja w partnerstwie z koordynatorami obszarów priorytetowych i innymi zaangażowanymi stronami. Koordynatorzy będą ustalać, jakich postępów dokonano w zakresie poprawy sytuacji w wyniku prowadzonych działań i projektów oraz w zakresie osiąganych celów; będą również regularnie informować o wynikach swojej pracy. Na tej podstawie Komisja będzie opracowywać sprawozdania z postępu w realizacji planu działania.

Komisja będzie również organizować coroczne forum służące omówieniu prac, konsultacji dotyczących zmodyfikowanych działań i opracowaniu nowych podejść z udziałem przedstawicieli państw, instytucji UE oraz zaangażowanych stron (szczególnie organów międzyrządowych oraz przedstawicieli sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego).

- **Nie przewiduje się nowego finansowania, aktów prawnych ani struktur na poziomie UE**

Komisja opracowuje strategię przy założeniu, że nie wynika z niej specjalne traktowanie regionu pod względem budżetowym ani prawnym. Oznacza to, że:

(1) strategia nie przewiduje dodatkowego finansowania ze środków UE. Możliwe jest dodatkowe finansowanie ze środków międzynarodowych, krajowych, regionalnych

lub prywatnych; akcent kładzie się jednak na lepsze wykorzystanie środków już dostępnych;

(2) strategia nie wymaga zmiany istniejącego prawodawstwa UE, ponieważ akty prawne przyjmowane przez UE dotyczą wszystkich 27 państw członkowskich, a nie konkretnego makroregionu. Możliwe są, pod warunkiem odpowiednich uzgodnień, zmiany na szczeblu krajowym lub innym, służące osiągnięciu konkretnych celów;

(3) w ramach strategii nie tworzy się dodatkowych struktur. Jest ona realizowana za pośrednictwem już istniejących podmiotów, które powinny w maksymalnym stopniu uzupełniać się nawzajem. Nie przewiduje się ogólnego wpływu na zasoby Komisji.

5. POWIĄZANIE Z INNYMI OBSZARAMI POLITYKI UE

W celu zwiększenia integracji całego regionu strategia dąży do wzmocnienia polityki UE i wdrażania prawodawstwa w regionie. Stanowi ona wsparcie polityczne prowadzonych już inicjatyw i zwiększa ich widoczność. Częścią planu są w szczególności pewne działania podjęte w ramach istniejących organów. Ponadto:

- Strategia Europa 2020 stanowi główny wyraz zaangażowania EU na rzecz tworzenia miejsc pracy oraz inteligentnego, zrównoważonego, integrującego wzrostu; strategia dla regionu Dunaju przyczyni się do jej konsolidacji. Strategia Europa 2020 ma pięć głównych celów: promocję zatrudnienia; poprawę warunków dla innowacji, badań i rozwoju; wypełnienie celów w zakresie zmian klimatycznych i energii; poprawę poziomu edukacji; promowanie włączenia społecznego, szczególnie poprzez ograniczenie ubóstwa i stawienie czoła wyzwaniom wynikającym ze starzenia się społeczeństwa. Strategia dla regionu Dunaju, obejmująca wizję regionu w roku 2020, wspiera dążenie do tych celów. Sprzyja ona zrównoważonemu wzrostowi poprzez dążenie do ograniczenia zużycia energii, zwiększenia wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, modernizację sektora transportu poprzez zwiększenie jego wydajności i przyjazności dla środowiska oraz promowanie ekologicznej turystyki. Pomaga ona również w usunięciu barier dla rynku wewnętrznego i tworzy lepsze warunki dla przedsiębiorczości.

- Spójność z prawem i polityką UE jest zasadniczym punktem strategii. Odnosi się ona do problemu braków w realizacji oraz trudności praktycznych i organizacyjnych prowadzących do niedostatecznych wyników. Strategia wspiera lepsze wykonanie zobowiązań prawnych UE, szczególnie w zakresie jednolitego rynku i ochrony środowiska. Przyczynia się również do realizacji polityki w zakresie: transportu (polityka dotycząca sieci TEN-T, obecnie podlegająca modyfikacjom, a także przyszła polityka transportowa państw), sieci energetycznych (TEN-E), strategii dla jednolitego rynku (Akt o jednolitym rynku) oraz agendy cyfrowej. Strategia sprzyja również realizacji strategii UE w zakresie różnorodności biologicznej po roku 2010 i osiągnięciu jej celów (wizja na rok 2050 i cel na rok 2020). Jako miejsce otwarcia na sąsiadów w Europie i dalej w Azji, region Dunaju odgrywa kluczową rolę we wspieraniu innych obszarów polityki zewnętrznej UE, zgodnie z europejską polityką sąsiedztwa i inicjatywami regionalnymi realizowanymi w jej ramach (jak Partnerstwo Wschodnie).

6. WNIOSEK

Strategia stanowi trwałe ramy integracji polityki i spójnego rozwoju w regionie Dunaju. Wyznacza ona działania priorytetowe służące temu, aby region ten stał się w ramach UE

regionem XXI wieku. Strategii muszą towarzyszyć działania informacyjne i propagujące, które zapewnią powszechną znajomość jej celów.

Komisja zwraca się zatem do Rady o analizę i zatwierdzenie niniejszego komunikatu i związanego z nim planu działania.